

KEVANIK

Esi

AhAs

Auguste Rodin

Apollo lahtab pilvi

Auguste Rodini (1840—1917) lühike lapseiga möödus mahajää-
tuse tähe all: kodust ära, sõbralikkusetute inimeste keskel. Ühel
päeval, räägitakse, taband vaatlustesse vaibund kurba poisikest vana
katetraali müüride keskel munk, kirikuvaht. See öelnud: „Ära no-
ruta, pisuke. Tee tööd, üksi nii võidad suurte asjade poolehoiu.“

Suurte asjade poolehoidu võita saigi Rodinile elu-
eesmärgiks. Abinõuks oli töö, mida Rodin varakult õppis hindama
ta kolmikväärtuses: tööna, seltsilisena ja lõbuna. Nii
ta elas ja tegutses. Milleks ei meelitand huvi, selleks sundis
vaesus, mis andis Rodini noorusaastatelle tolle vabaduse ning
üksi Jumalast ja omist siseseadustest rippuvuse tunde, mis omane
suurtele ja õilsetele loomudelle.

Rodin kuulsus saabus hilja. Selle eel käis palju vaevarik-
kaid aastaid täis keeldumusi, õpivaeva, pettumusi ja tööd. Rodin
ei mõistetud. Sest mis ta tahtis, oli uus ja algul arusaamatu: luua
sillad ajavaimu rahutuse ja vormi igirahu vahel.
Mis Rodin huvitas, oli kujutetavate olendite hing ja omapä-
rasus, kuis see avaldub liigutustes ja ilmes. Ta tehnika nõuab
vaatlejailt ühtlasi kaastöötamist, sest see ei anna üheski kujus tar-
dud poosi, kivistund seisangut, vaid keha liigutuse saamis-
protsessi ja sisemise liigutuse edesikestumist.

Rodin kujude hulk on väga suur. Mainitagu siinkohal vaid
mõnda.

Sääl on „Raudaeg“ — noormees, kelle unetaolisest olekust
teadvuselle ärkamine on otsekui me eneste ärkamine; „Johannes“ —
mees selle kiire minemisega jalus, kelle kannul tulemas suurem
temast; „Calais linna kodanikud“, kes patukahetsejate rüüs, köied
kaelas alustavad surmakäiku vaenlase leeri. et kodulinna päästa
piiramisest ja näljast; „Mõlleja“, „Danae“, „Balzac“, „Victor Hugo“,
„Poeedi surm“, „Ärakadund poeg“ j. p. t.

Ent saja teise hulgas mõjub nooruse võiduhõiskava hümnina
kuju, milles Rodin igustas oma inimkonna usu „Apollo lahutab
pilvi“. See on noor ja võimas Päikesejumal, kes märtsi-
tormina sööstnud pilvede tinarõskusse, murdnud läbi ning nüüd,
silmad lõketena tõstetud kohe päikest, astub avalikäsi valguselle
vastu. Pimeduskoletised aga, ilged maod, tõmbuvad eemalle —
Apollo kuldse vibu ähvardust kardavad nad.

See on seesama kui noorte tahe taotleb suurt ja kõrget ees-
märki. Olgu vaid vaimustust, olgu vaid julgust, olgu vaid usku —
murrame läbi pimeduspilvist, tallame surnuks pahelohed, võidame!
Nii siis — apollo sam mul!

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

Nõ 5.

I aastakäik.

1924.

Kes tõeste tahab — võib.

*Cäsar Flaischlen.
„Jost Seyfried“.*

CHARLES WAGNER.

Muretsegem enestelle energiat!

Igal elavale olevuselle on tähtsaimaks asjaks elu. Elada, nii hästi, nii kaunilt ja nii sügavalt kui võimalik, see peitubki ürgelisena loomusunnina, igavesena tegurina kõigis me silmapilgu sooves. See tegur paneb liikvele maailma. Kõik kuuluvad ta sõna: oras, mis tõuseb vaost päikese esimesel naeratusel, linnupojukes, kes koorub munast, laps, kes avab oma noore hinge olemasolule. Inimene ütleb küll sageli, et elu on halb, et oleks parem, kui teda polekski. Ent see ei takista olemast elu, see ei peata tood ääretut, nägematut püüdu olemise poole, see ei hävita maailmisi ega ulgumere määratud õilmitsust. Elu on, see on pääasi maailma kõiksuses ja peaaegu kõik olevused tunnustavad ka seda üksmeelselt ning kiinduvadki sesse nõiutatena või kahtlevatena.

Kuid sellest pole küllalt, et elame. Pääasi on, et me hästi elame. Kas nad elavad hästi või halvasti, seda ei küsi need olevused, keda ohjab hämar loomusund ja kes ei oska teha muud kui seda, mis nad just teevad. Inimesele selle vastu on see põhiküsimuseks. Sipelgas on sipelgaks vaid sel põhjusel, et ta seks on sündind. Ta täidab mis tarvis, sooritab hästi oma töö, on omal kohal. Kuid, olles inimesed, ei jatku meile sellest, et sünnime. Inimesele on sündimine vaid pika ja vaevarikka arenemise algus. Ja tolle arenemise määrab ta osalt ise, eesmärgiga, mille ta eneselle asetab, jõupingutustega, mis ta teeb. Nii saabub igale meist silmapilk, mil me eneselt peame küsima, kuhu peame püüdma, kuidas tarvitama elu, mille oleme saand. Muidu ähvardab meid hädaoht, et huku-

tame oma elu ning kulutame ta asjata. See õnnetus ärgu olgu kellelegi ükskõikne. Igaüks tarvitab oma elu isemoodi ning kulutab oma jõu selleks, mis näib talle väärtuslikum. Nii peab ta siis valmis olema selle painava küsimuse selgitamiseks: mis on tähtsaim inimesele? Mida peaksime eneselle enne kõike

muretsema, et võiksime hästi elada? Omalt poolt vastan viivitamata, et tähtsaim on muretseda ta het ja et inimene tarvitab elamiseks enne kõike energiat.

Olgugi meil leiba süüa, olgu rõõmusid ja naudinguid, olgugi meil iga-sugust isiklikku ja varanduslist edu, ilma energiata jääme me olukordade orjaks

Strang.

Elagu elu.

ja leib, mida sööme, elukutse, mida täidame, rikkus, mille omandame. valitseb meid täiesti.

Olgugi meil aru ja mõistuse teravust, koguksimegi enesesse kõik maailma teadmised, ilma energiata püsib me teadmine viljatuna ja ilusaimgi aade on vaid idanematu seeme.

Olgugi meil kõlbline tunne, mis kergesti lahutab hää kurjast, ilma energiata anname maad halvale ja kõigest me tunde teravusest pole muud kasu, kui et see meid paneb ohkama kurjuse pärast, mida me ei suuda vähendada ega hävitada maa päält.

Seepärast, kui ka oleksime vaesed, rõõmu'ud, looduse ja õnne poolest võõ-

riti¹⁾ koheldud, aga kui meil on energiat, siis muudame need pahed hüvedeks, viletsusest leiame arenemisvõimalusi, saame vaenlastest liitlased.

Kui ka me kooliharidus oleks puudulik, kui ka meil oleks ainult väheseid teadmisi inimkunnast ja maailmast, võivad energia abil need algelisedki teadmised meile kasuks tulla. Me tarvitame vähe seda, mida teame, me kulutame terve eluaja selleks et tõestada mõtet, millesse erksa²⁾ teaduseharrastaja meel kiindub hommiktundidel,

1) kohtlema (—helda) — ümber käima.

2) teaduseharrastaja — see, kes teaduse kohta tunneb elavat huvi, huviga tegutseb teaduse alal.

et seda siis jätta ning samal kombel puudutada muid asju. Ja kui me nii julgesti teenime mõningaid tõesid, siis viimaks murrame läbi vaenlase rida-dest, otsekui Makedoonia sõjamees, kas olgugi väike ja tähtsusetu väliselt, ometi löi ääretu perslaste sõjaväe, hiilgava, kuid pelgurliku.

Kuigi me kõlbline teadvus oleks arenematu ega suudaks käsitada juukspeeneid vahesid, kujutleda hääd kõigis ta eri virvendustes ning paha kõiges ta vastikus rumaluses kuid, kui ta üldse on õigesuunaline, ärgas ja kindel kõlbline teadvus, siis kui me väsimatult ja innukalt tahame, et valitseks hää ja kaoks kuri, siis kasvab meist tugesid õiguselle ja kantsimurdjaid kurjuselle. Meist kasvab kurjuselle hirmutav jõud, mis tõttab oma eesmärgi poole kui suur-tüki kuul!

Kui palju me võime korda saata, kui meis ühineb mõistus, teadmised, kõlbline tunne, ainelise abiallikad ning me kõik need rakendame energiaga hää asja teenistusse!

Energia on maailma valitseja. Häädus, armastus, kaunidus, kõik mis ahvatleb ja veetleb, ei suuda midagi ilma energiata. Mis tähendab jõuetu armsus, mannetu armastus, nõrk häädus!? Hiilgavad nõrkused, ei muud.

Energia on jõudude jõud.

Võrrelgem seda tolega, mida on harjutud kutsuma võimuks ja millest on öeldud, et ta on enam kui õigus, ja mind hämmastab³⁾ energia kaugelt suurem väärtuslikkus. Mida võib korda saata paljas võim? Võivad härgade sarved takistada vaimustuslendu? Võib lõvi hammas purustada tõe? Võivad vangitornid sumbutada vabaduse? Võib suurtüki mürin olla tugevam kui üldine tõekspide ja õiguse hääl? Ei. Samuti ei suuda aineeline võim midagi kõlblise jõu vastu. On vaid üks kindlus, mida ei suudeta vallutada: julge, mehine süda.

Õõ katab pimedusega ookeani. Tähed on kustund ning kompass näitab

võõriti. Möllab torm, meri on metsik. Kõik on hirmuäratav kaos, elementide pöörane hulgemine. Vilksahtab välk ja valgustab hetkeks selle õudse möllu. Kas on midagi suuremat?

Kas on midagi suuremat?

Ütlen seda teile. Tolle pimeduse hõlmas, kiikudes sügavuste kohal hoiab tahtetugev merimees tüüri. Too mees on suurem kui torm ja ulgumeri.

Tunnen vaest vana naist, kes on peaaegu vigane. Ta noorus möödus rikkuses ja aus. Teda helliteti. Tal oli koduõnn, ta sai tunda kõiki südame rahuldusi. Elu naeratas talle. Kuid saatus pööris ja riisus talt kõik, nüüd on ta vaene ja päälegi üksik. Kui te teda palute, et ta usaldaks teile oma mure, pöörab ta jutu teisale ning küsib teiste käekäigu järele. Ta aastate jooksul tumestund silmis, ta otsa kortsudes, tolle peene, lahja käe pigistuses on nõnda palju puhast häädust ja elujulgust, et õnnetuimigi saab lohutust. Ei oska õieti öelda, millisest lättest ammutab kosutust see elu, kuid selles olen kindel, et ses kuivand kehas, nende nelja palju seina vahel asub jõud, mis ees väheneb kõik, mida on harjutud pidama suureks ning võimsaks siin maailmas. On hingelist mehisust, mis end ilmutab kõigi aineliste abiallikate puudumiselgi.

Kuid esinegu kõlblise tahte tegu mis tahes astmel või mis tahes olukorradel, ikka vaatame ta avalduste poole nagu haige tervise, nagu maapagulane isamaa poole. Salajane tusk, terav kojuigatsus seguneb me austusega. Ja mõistame, et me haritud ühiskund sa-geli on nagu kaunis laev, mille teadus, kunst, tööstus on varustand kõige ime-likumate masinate ja sisseseadega, kuid millel lahtisel merel lõpevad sõed. Tore laev ei ole siis muud kui heidik, mida ajelevad tuuled ja lained.

Energia on inimesele, mida sõed merilaevale. Me peame niiene-selle muretsema enne kõike liikuma paneva jõu.

Kogust: „Miehuullisuus“ tõlk. H. T.

3) hämmastama — väga imestama panema.

Raudne tahe.

„Ei saa! See on võimata!“ ütles üks noor ohvitser Aleksander Suurele, kui tal korda ei läind vallata üht kindlustatud seisukohta.

„Teelt ära!“ kuuldus suure make-doonlase kõuehäääl. „Sellele ei ole miski võimata, kes vaid ta hab võita“. Ja, astund oma sõdurite etteotsa, kihutas ta vaenlase kindlusest välja.

„Teie soovite seda vist ainult poliiti,“ oli Suvoorovil kombeks öelda sarnastelle isikutele, kel polnud edu endi tõis Temale tähendas tahe lõppsihti; sarnased sõnad, nagu: „Ei suuda“ „Ei tea,“ „Võimata“ ei kõlband talle kunagi: „Õpi,“ „Tegutse,“ „Katsu“ — sarnaseid sõnu tarvitas tema.

Napoleon, olles Egüptis, käis katkuhaigete hospitalis, et näidata, et inimene, kes ei karda, võib hoiduda katkustki. Sarnane tahejõud on rohuks kehale, see kannustab inimest peaaegu üliloomulikkeks tegudeks. Sarnane tahe on tõstnud mitmed haigevoodist ja pand sooritama kangelastöid.

Walter Scottil olid 55 a. vanuses 2¹/₂ miljoni suurused võlad. Kuid hoolimata vanadusest, otsustas ta need tasuda viimse pennini; ja — see õnnestas. Ta otsuse raudne kindlus andis tema kehale karastust ja tööjõudu. Iga ta rakk ja närv ütles talle: „Võlg tuleb tasuda.“ Tahe kihutas igat ta veritilka ja andis ta mõistuselle mitmekordse jõu sule tarvitamiseks. Võlg tasuti. Walter Scotti päevaraamatusse on märgitud: „Olen hirmsasti kannatand ja tihti lootnud puhata ja igiunde uinuda võivat Kuid kui vaid võin, tahan enda otsust lõpuni teostada.“ Ta võimas tahe töötas edesi, ka siis kui kõik muud ta vaimlised võimed olid nõrkend.

„Sellele mehele, kel on kindel tahe, ei ole miski kättesaamatu,“ ütleb Mirabeau, „kui miski on paratamatu, siis tuleb see teha. Sellest ripub kogu edu“.

Kes võib mehe vastu seista, kes on ümberlükkamatult midagi otsustand, kellel ei tule mõttesegi, et ta on võidetud,

ja kes, kui jalad tal on haavatud, võitleb edesi jalatüügestel? Raskused ja vastuväited ei hirmuta sarnast inimest; vaen on talle vaid tõukeks, sest see kihutab teda veel suuremateks pingutusteks. Andke inimesele aabits ning raudne tahe, ja kes võib aavistada¹⁾, kui kaugelle ta nende abil pääseb? Vangistage Galilei ta matemaatiliste leiduste pärast, ja ta jätkab oma katseid ölekõrrega vangihooones. Riisuge Eulerilt silmnägemine ja ta on vaid seda sügavamini mõtteis selle üle, kuis võiks arendada enda imelikke matemaatilisi võimeid. Põletage Wyclifi keha ja heitke ta tuhk Severni jõkke ning vool kannab selle merre, kuid meri uhab ta tuha samale rannale, kus võidulepääsnud ta õpetus.

Maailm pöörab alati oma kõrva mehe poole, kel on kindel tahe. Sama hõlpsasti võiks kustutada päikene, kui taltutuda sarnaseid mehi, kui Bismarck ja Moltke.

Quentin Massys, Madalmaade meister, oli juba loobund kõigist omist kunstniku-lootustest, kui talle öeldi, et ta saaks naiseks oma isanda tütre, keda ihales, kui ta toime saaks osava kunstteosega. Ta asus tööle sarnase tahteküllusega, mida on võimatu võita ja löi ühe maalikunsti suurimatest meisterteostest: „Ihnused.“ Sarnane kindel otsus, nagu tema oma, võidab võitmatugi.

Balzaci isa katsus poega võõrutada kirjanduslisest tegevusest. „Kas sa ei tea,“ ütles ta, „et kirjanikust võib saada ainult kas kuningas või kerjus?“ „Hüva,“ vastas poeg, „siis tahan mina saada kuningaks.“ Vanemad jätsid ta oma õnne najale väiksesse ärklituppa ja kümme aastat võitles ta kehvuse ning puudusega, — et lõpuks siiski võita ja saada kuningaks omal alal.

Ühel noorel prantsuse ohvitseril oli moeks omas toas edesi-tagasi käia ja

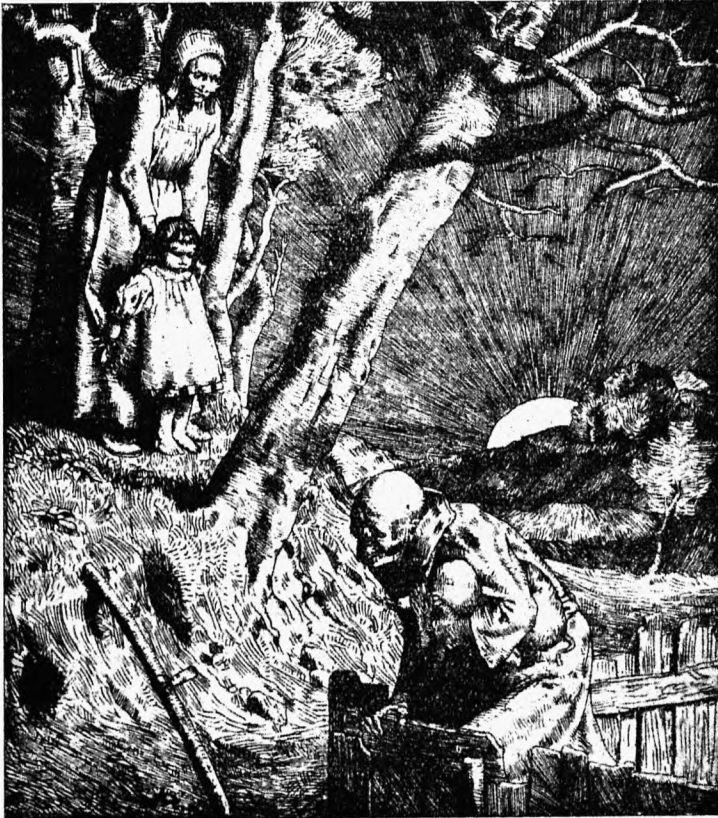
1) aavistama — ette aimama.

iseendas pomiseda: „Ma tahan saada marshalliks, suureks kindraliks.“ Temast sai kuulus väepäälük ja ta suri marshallina.

Kui ühelt puusepalt küsiti, miks ta nii suure hoolega magistraadi pinke ilustab, siis vastas see: „Seeparast, et mõtlen sinna aega, mil ise kavatsen

mugavasti nendel istuda.“ Ja mõne aasta pärast istus ta tööpoolest samal pingil magistraadi liikmena.

„Võimatu,“ ütles Napoleon, „on sõna, mis kuulub vaid hullude sõnatagavarra.“ Ta oleks ka pigemini kas või sulatand St. Elena saare kaljud, kui sääal vangina istund, kui mitte just

Strang.

Surm, laps ja põllumehe naine.

tema tahe, mida kogu Euroopa oli kartnud, poleks raugend.

Ja kui võimas oli Darvini tahe! Ta haigitses alaliselt ja kannatas hirmsaid kehalikke piinu, millest aimu oli ainult ta naisel; ja siiski ta püsivus oli üsna piiritu. „Neljakümnendal aastal,“ ütles ta poeg, „polnud tal ainustki tervet päeva.“ Ja siiski tegi Darwin sel aastal väsimatalt tööd, mida võimsamad ja tervemadki mehed poleks kestnud. Tal oli haruldane võime püsida ühe ja sama asja juurus, nii et

ta peaaegu andeks palus enda püsivust, õeldes, et tal on üsna võimata väsida, just kui oleks see mingi pahe. Tema meeluslauseks oli: „Otsustavusest oleneb kõik!“ Näitusena ta suurest püsivusest, kiindumusest ja hoolest mainitagu, et ta tarvitas kakskümmend aastat materjali kogumiseks teose „Sugude tekkimise“ tarvis ja et „Inimese põlvenemine“ nõudis temalt pea kolmekümne aasta hoolsa tööd.

Soome keelest tõlk. A. Elango.

Tahe ja elu.

Inimesi tähepannes näeme, et ühed saavad kergesti raskustest üle, nad tegetsevad julgesti ja energiliselt ning saavutavad soovitud tagajärgi; teised aga kokkuvad vähemastki raskust ära, mispärast nad eales midagi suurvärtuslist teostada ei suuda. Esimesed on tugeva, viimased nõrga tahtega.

Tahe võib avalduda mitmel viisil või alal, nagu ka tahtepuudus. Kõigepeält võime tahte abil omi orgaane kehalisele tööle sundida. Nii: heina niites või sportides lihakseid pingutusi tegema. Seejuures teeme tahte pingutusigi. Tugeva tahtega inimene valitseb ilma vaevata oma keha üle. On aga tahe nõrk, siis märkame, et vähesedki liigutused näivad rasketena. Kui sagedasti ollakse laisad: ei taheta näit. eemalt raamatut võtma minna, ei taheta teha vajalikku käiku linna jne. Kui paljud teavad, et istuval eluviisil on tarvilikud kehalised harjutused, ent ei suudeta enese keha üle niivõrd valitseda, et teda sundida järjekindlalt harjutusi tegema. Tehakse algus harjutustega, jätkatakse neid mõni aeg ja siis jäetakse hää soov teostamata, kavatsus pooleli. Esindatud juhtumistel avaldub tahtenõrkus kehalise tegevuse suhtes.

Tahe peab valitsema ka me vaimlist tegevust ja tööd. On meil raske matemaatika ülesanne lahendada, siis juhtub kergesti, et tahe nõrkeb ja jäetakse ettevõetud lahendus pooleli, ilma tõsisemaid pingutusi tegemata. Põhjuseks on: tahte nõrkus, laiskus. Tugeva tahtega inimene aga istub, mõtleb ja juurdleb, vahest isegi puhkab ja asub jälle värskes jõuga ülesande lahendamisele. Ehk jälle, on raamatus mõni raskemini arusaadav veerg, siis ei püüta seda mõista, vaid jäädakse selgusetusse. Juhtub kätte raskem raamat, kusjuures tuleb rohkem mõelda, siis visatakse too varsti kõrvale, olgugi, ei ta sisu oleks väga suure väärtusega. Ehk hakatakse taimi määrama. Leitakse, et see ei ole alguses kerge ja lakatakse. Sääraseid nähtusi on küll ja küll.

Viimaks peab tahe valitsema ka kirgede ja ihade üle. Ses suhtes on tahte nõrkus iseäranis paha. Eks ei ole me nii sageli kuulnud, et soovitakse ja kavatsetakse suitsetamist või joomist maha jätta, ent ei suudeta tahte nõrkuse tagajärjel. Eks ei ole neid küll ja küll, kes kirgede ja ihade tahtetuks orjaks muutund on. Joomiskirg, suguline kirg, maiustusiha — need on ülivägedad orjastajad. Pääaegu märkamata võidakse nende võrku sattuda.

Tahtenõrkus tundub tegelikus elus igal sammul pahena. Kui palju võib tähepanna inimesi, kes kavatsevad seda või teist teha, kes võtavad eneste pääle kohustusi, annavad lubadusi, ent ei täida neid! Neil on soov teoks, ent neil puudub tahte täidesaatmiseks. Satutakse pahasse seltskonda, siis ei omata sageli küllalt taht sellest vabanemiseks, kui soovitaksegi. Tekivad elus raskused, seab elu inimesele suured nõudmised üles, siis jäädakse sageli abitult seisma ja lastakse käed langeda. Ei anna majapidamine rahuldavat sissetulekut, ei õnnestu töölise, ametniku, õpetaja töö, siis arvatakse sageli võivat põhjust leida mujalt, tingimustest, mitte enesest. Ei märgatagi, et oleks tarvis ainult energiliselt tööle asuda, õppida ja korraldada tegevust ja varem või hiljem osutukski raskus võidetuks. Jääb nõrga tahtega inimene haigeks, siis on teda väga raske arstida. Tal ei ole kannatust ja püsivust täita seda, mida nõutakse paranemise nimel. Ta ei suuda keelduda keelatud toitudest ja jookidest, hoiduda liialdustest söömisest, teha harjutusi jne. Säärased tahtevaesed inimesed on otsekuulnud nukud saatuse käes. Neil on häda igal pool. Ainult kahjatsedes paneme tähele sääraseid tahtevaeseid käteringutajaid ja hädaldajaid. Kui suure häämeelega, isegi imetlusega, vaatleme sellevastu tahtetugevat, energilist isikut, kes purustab vahvasti ettetulevad raskused! Mõnuga loome jutustusi, kus jutukangelased tugevad, energilised, eneste

üle valitsejad. Tahtetu jutukangelane näib ainult haletsemiseväärilisena.

Ka rahva elus on tahtel ülisuur tähtsus. Tuletame meele omi vanemaid ja esivanemaid. Nemad kuuluvad visade, s. o. tahterikaste hulka. Me vanematel ja esivanematel on olnud palju tahtet, püsivust ehk visadust. Nad on suurte jõupingutustega nurmed puhastand arvurikastest kivist, nad on metse põldudeks muutnud, ülesjuurides kände ja tehes uudismaad, nad on nurmede kuivatamiseks kraave kaevand, nad on õppind põlde paremini harima, neid väetama. Suitsutared on kadund ja nende asemelle on suure jõukuluga loodud nägusad ja ruumikad elumajad. Me vanemad on olnud nii tugeva tahtega, et nad on suutnud võita väsimuse ja une. Nad on töötand ülipalju, iseäranis sügisel rehepeksu ajal, et puhkamiseks vaevalt mõni tunnike ööpäeva jooksul jätkus. Nad on kogund ja korjand selleks, et meie, lapsed, võiksim õppida ja areneda. Nad on keeldund omi ihade ja kirgede rahuldamisest, ohverdades oma tööjõu ja vara meile. Me vanemad ja esivanemad tungisid hariduse poole, kuigi neile igal sammul takistusi teele veereteti. Ja nad ongi lühikese aja vältusel viletsad orjaaegsed tingimused parandand ja meile inimväärilised elutingimused loond. Suur on olnud nende töö. Tuhad korda au neile, tänu neile.

Kas oleme meie nende väärilised järglased? Väga sagedasti mitte! Laiskus võtab ikka enam ja enam maad. Alaliselt võime kuulda, kuidas igatsetakse kergelt elu ja kardetakse pingutavat tööd. Omi kohustuste ja ülesannete täitmine jäätakse pahatihti lohakille. Sagedasti tehakse tööd huvita, tehakse tööd aeglaselt ja liiaks vähe. Õpitakse pääliskaudselt, ei püüta raskuseid võita ja ainesse tungida, kus alles huvi tekib. Loetakse, mõeldakse, vaieldakse vähe. Ühe sõnaga, püütakse võimalikult vähe tegutseda niihästi kehaliselt kui ka vaimliselt. Luuakse, valmistetakse vähe ja seepärast on saadusi vähe ning tuleb puudust kannatada. Tagajärg on arusaadavalt see, et elutingimused halvemaks muutuvad. Vi-

Jetsus kasvad veel enam seepärast, et väga palju ohverdetakse omi ihadelle. Ei taltsuteta end enam nii palju, nagu seda tegid vanemad; joominegi võtab alaliselt laialdasemat maad, hävitades rohkem ja rohkem rahva tervist. Maiustus- ja toredusajade pääle raisatakse ikka rohkem raha (šokolaad, kompvekid jne.), mis voolab välismaile. Söömisel hakatakse, iseäranis linnades ja pidustustel, toredust ajama, mille tagajärjeks seedimisorganite rikked Lõbu otsitakse labaseis asjus. Pillamine, tühiste asjade pääle kulutamine on kasvamas. Tarvilikuks asjaks ei jätku raha. Et võimaldada mõnutsemist, selleks ei kokkuta eemale kuritegudestki. Vargused, pettused, autus on kasvamas. Mõõdukas ja kaine eluviis on harvemaks muutumas. Ühe sõnaga, meie aja inimesed jäävad järjest nõrgemateks tahte suhtes, laiskus, lohakus, kirgede võim on kasvamas. Kui see nii edesi läheb, siis on kurb saatus paratamatu. Siis hävitame eneste vaimlise ja kehalise tervise ja sattume järjest suuremasse viletsusse.

Ei ole kahtlust, et praeguses seltskunnas on pahesi rohkem kui paari inimpõlve eest neid oli. Noored, nüüd seisab küsimus meie ees, kas tahame minna edesi pahede ja halbtuse poole, sügavamalle langeda, või aga hakkame püüdma kõrgemalle, kaunima tuleviku poole! Sügavamalle pahede rappa langemisel ei ole tahe enam valitsejaks. Et aga ülespoole sammuda, selleks peab suuremaid pingutusi tegema, selleks tuleb tahtet kasvatada. Ja eks ta ha ju iga terve inimene püüda kõrgemalle, kaunimalle tulevikule? Eks püüa iga terve organism pääseda hukkumisest? Selleks aga tarvis tahtet kasvatada, suurendada.

Kuidas tahtet suurendada, sellest on juba käesoleva ajakirja veergudel kirjutetud. Põhimõte on selge: tahte arendamiseks on tarvilik tahte harjutus. Iga võime areneb harjutuse tagajärjel. Jõumeheks võib saada ainult rohkete lihakseharjutuste tagajärjel. Kehaliselt vähe tegutsevatel jäävad lihaksed nõrgaks. Klaverimäng, viiulimäng jne nõuavad rohket harjutust, kui

tahetakse hästi mängida. Joonistaja, maalija, eriteadlane tehnik jne — kõik nad omandavad suure osavuse kestva ja püsiva harjutuse tagajärjel. Õpilane areneb vaimliselt siis, kui ta omi vaimlisi võimeid harjutab. Puudub vaimline tegevus ja harjutus, siis jäävad nad arenematuteks. Ning mida suurema energiaga, hoolega ja pingutustega harjutatakse, seda suuremad on (antud anni juures) tagajärjed. Täiesti sama lugu on ka tahtega. Et tahe kasvaks, selleks peame teda harjutama, selleks tuleb end vahe-tevahel sundida taht pingutama. Märkame eneses kehalist laiskust, heidame alatud töö lõpetamatult kõrvale, hakkab kaduma tahtmine lahendada raskemat ülesannet, tükib mõni iha meid valdama, siis tuleb siin tahe tööle panna. Mitte silmapilkne meeoleu ei pea me üle valitsema, vaid tahe peab valitsema silmapilksete meeolude ja soovide üle. Vaim ja keha peab tegev olema tahte nõudel, tervishoiu kohaseis piires. Toimetatakse sedaviisi, siis muutub tahe peremeheks, ta kasvab küllalt tugevaks keha ja vaimu üle valitsemiseks. Kergete elule püüdmine on aga rumalus. Kergel elul jääb kiduraks keha ja vaim.

See on üldine looduse seadus, et tegevusetusel jäävad võimed kängu ja kõhetuvad organid. Kergete eluga ei saa me midagi väärtuslikku, hääd ja kaunist luua. Ainult töö, harjutus ja tegevus arendab meid, ainult nemad loovad me elutingimusi paremaks. Kui ka vaimlist tööd korralikult ja hoolikalt tehakse, siis ei ole ta mitte alati nii väga kergete. Ja kerguse poole ei peagi ka siin püüdma!

Kasvav noorsugu! Teie olete veel õnnelikus seisukorras. Teil ei ole veel kujunend kivistund harjumused, mis tahtele suureks takistuseks. Te keha ja vaim on veel arenemas. Mida te nüüd noorelt külvate, seda te vanemas eas lõikate. Arendate oma tahtet juba nüüd, varakult, siis rajate tulevikule hääd aluse, siis pääsete elus kaugele. Ei tee teie seda, siis on te tuleviku väljavaated kurvad.

Noored, teie omandate teadmisi. Sellest on aga elus vähe. Teil on ka tahtet tarvis. Seepärast: ärge laske mööda kõige kohasemat aega tahte kasvatamiseks. Noored, püüdke jätta ja kaotada pahed ja hakakem sammuma kõrgemale, vastu kaunimale tulevikule, jätkakem omi esivanemate kaunist püüdu, olgem nende väärilised järglased!

ARE.

Kus tahe — sääl tee.

Helen Kelleri eluloost.

Helen Keller sündis 27. juunil 1880. a. Tuscumbias, ühes väikses Ameerika linnas. Üheksateistkümnene kuu vanuses tuli haigus, mis viis ta nägemise, kuulmise ning rääkimisvõime ja asetas ta tagasi vastsündind lapse seisukorda. Järelejäänud meelteta võis ta vaid puudulikult end oma lähimale ümbruselle segaste märkide ja liigutuste abil mõistetavaks teha ja umbkaudu teistest aru saada. Seesugusesse loomataolisse olekusse jääb ta kuni seitsmenda eluaastani. Viimaks õnnestub ta vanematel endi õnnetumalle tütrele õpetajat leida. Õpetajaks tuleb Anne Mansfield Sullivan, kes ise noorelt pimedaks jäänd, alles

hiljem jälle nägema saand ning kes kavatses täiesti pühenduda pimedate kasvatustööle. Õpetajatari päralejõudnult hakkab õpetus. See on pea uskumatalt raske õppekäik. Preili Sullivan kirjutab oma õpilasele sõrmtähestiku abil asjade nimetusi kätte. Küll ei saa Helen alguses aru, mis see imelik sõrmede mäng võiks tähendada, ta ei teagi, et asjadel nimed. Ometi jõuab ta pealele arusaamisele ja nüüd alles näitab ta töö tõsist edu. Järkjärgult kaovad ka kõik ta halvad harjumused, Helen saab ikka inimlikumaks ja seda nimelt tänu oma väsimata ja südamehääle õpetajatarile. Helen õpib lugema, õpib

aru saama, et iga pimedate kõrgekirjas trükitud sõna vastab teatud asjale, omadusele, tegevusele. Ta hakkab raamatuid tarvitama, küll esiti ainult tutvate sõnade väljaotsimiseks; võidab siingi kõik raskused ja takistused. Nii elab, nii töötab ta. Ta päevad on hommikust õhtuni üksainus õppimisind. Kuumen-davate palgetega läheb ta õpetajatari käe-kõrval asjalt asjale. Kõigega sõlmib ta tutvus-sidemeid, olgu see inimene, loom või puu. Ta tundelikud käed õpivad vormiilu kompima raidkujudes, loodusesemetes ja lillekroonides; isegi libliktiibade värvivarjundeid õpib ta aimama. Ta alateadvuses ärkab rohelise maa ja sulisevate vete kaugel ja hämar mälestus. Ühes sellega tõuseb ja levineb imelik rõõmsus üle ta tegevuse ja toimingu. Ta püsivus on tähelepanuvääriv. Helen ei loobu ühestki ülesandest enne, kui see lahendatud.

Ta teadushimu on piiritu. See ringutab end väsimatuna ja jõulisena läbi kottpimeduse ning igivaikuse valgusesse ja ellu, osasaamisesse inimeste ja maailmaga.

1890. aasta kevadel tungib kuuldus ühest, kes kurtumm-pimedana kõnelema õppind, Heleni kodunurka. Ja Helengi otsustab, maksku see kui palju tahes higi ja vaeva, õppida kõnelema.

Õpetajaks on Sarah Fuller. Õppimisviis on järgnev: Helen hoiab oma käe kergelt preili Fulleri näo kohal, et tunda ta keele ja huulte liigutusi häälikute

hääldamisel. Õppimine on raske ja edesijõudmine aeglane, aga Helen mõtleb selle päale, missugust rõõmu ta rääkimisega võiks tuua oma vanemaile ja väiksele õele ning jätkab tööd usinasti. Ettevõtte õnnestubki.

Nii edeneb Helen järjest; 1896. a. oktoobris astub ta Cambridge'i tütarlaste gümnaasiumi, et end ülikoolile ette val-

mistada. Igapäev läheb ta nüüd preili Sullivaniga kooli, preili Sullivan kirjutab talle kõik, mis ütlevad õpetajad, sõrm-tähestiku abil kätte. Töö on raske nii õpilasele, kui õpetajalle; sellest hoolimata sooritab Helen juba aasta pärast esimesed sisseastumiseksamid Radcliff College'i.

Järgneval aastal on tal tööd märksa enam, õpitavad ained on peamiselt matemaatilised, mille vastu Helenil vähem huvi, mis talle raske-mad. Ta lahkub Cambridge'i gümnaasiumist ja jätkab ülikooli ette-

valmistust koduõpetaja Keith'i juhatusel. 29. ja 30. juunil 1899. sooritab ta haruldase vastupidavusega viimased eksamid ülikooli astumiseks. Nüüd avanevad Helenille kõrgemagi teadusteasutuse väravad.

See on lühidates joontes Helen Kelleri elu- ja hariduskäik.

Me ei tea, keda enam imetleda, kurtumma ning pimedat olevust, kes kõige haruldase energiaga kõrgeima teaduse allikateni tungib, või ta õpetajat, kelle ohvrimeel, kannatus ja hääduus toob valguse selle mahajäätnud inimlooma

Helen Keller ja Anne Sullivan.

pimedusse. See areng näib muinasjutuna ja on ometi tõsi. Ja me peame imestuses ja harduses küsima: kuidas oli see võimalik?

Oli võimalik. Sest ses eraldatud olevuses põles tahte punane tuli: see sulatab tinaseinastki läbi.

Oli võimalik. Sest ses üksikus olevuses elas püsivus: see murrab hallist kivistki läbi.

Ei ole vaja, et me Helen Kellerit võrdleksime ajaloo tahtekangelastega nagu ta kaaskodumaalane, kirjanik Mark Twain teda kõrvuti seab Napoleoniga. Kuid on vaja, et me Helen Kellerit meele tuletaksime, kui oleme loiid, jõuetud ja püsimatud; kui vabandame

oma edutust olude ebasoodsusega ja jätame käed rüpelaiskusesse kibedas nukuruses. Miski ei vabanda meid!

Meid, kelle silmide avatud kõik ilu, kõikide vaikivate raamatute tarkus ja poolehoiu ning tunnustuse hiilgav ilme me omaksete nägudel.

Meid, kelle kõrvule kuulda tuulte ja lainte kohin, linnulaul, kõikide maailma pillide veetlevad viisid ja kõikide nende sõnad, kes mõtlevad meiega hästi.

Meid, kes võime väljenduda, rääkida kõigest, mis meid vaevab, pärida kõige üle, mis me ei mõista.

Miski ei vabanda meid, kui me ei saa iseenesteks. Sest: kus tahe on, sääl on tee.

EDUARD KUBJAS.

Tammi ehitamisest ja tahte kasvatamisest.

Kas ei kuule me igapäev mitmele korrale sõna „tahtma“. Ja mida kõik ilmas ei taheta: üks tahab süüa, teine magada, üks targaks ja teine rikkaks saada ja nõnda edesi, kuni lõpmatuseni. Sõnast „tahtma“ tuleb „tahe“ nagu sõnast „laulma“ tuleb „laul“, ja nõnda hakkame siis kõnelema tahtest inimese elus.

Teeksime aga suure eksituse kui kõike hakkaksime pidama tahteks või tahteavalduseks, mida me sõnaga „tahame“ ühendusse seame. Paljudel „tahtmistel“ on tahtega väga vähe ühist. Nii näit. ei kuulu tahteavalduste hulka see et süüa tahame — seda nimetame ainult loomulikuks tungiks. Küll aga on juba tahteavaldus see, kui me nälja sunnil hakkame mõnesuguseid korraldusi tegema söömisel. Nälg on siis põhjuseks, mis meid teatud sihis tegevusse paneb. Niisugust tegevust nimetame tahteliseks tegevuseks. tahteavalduseks. Tahteavaldus on iga tahes see, kui me mõnd maiusasja küll „tahame“, kuid siiski ei söö. Me takistame seega oma tungi rahuldumist, kui me alati tungidelle järele anname, mis võime lõpuks kaotada valitsuse nende üle, neid järjekindlalt

taltsutades aga muutuvad nad meile sõnakuulelikuks.

Kuinüüd aga küsime: mis on siis õieti tahe? Missuguse vastuse võiksime leida sellele? Inimeses on palju jõude, millel on suur kalduvus talitada täiesti omapääd, küsimata sellest, kas inimene sellest saab kahju või kasu. Need jõud on päale selle püsimatud ja ei taha mõnikord teistest jõududest midagi teada. Inimene aga peab need kangekaelsed taltsutama ja panema kõik ühiselt kasuliku tööle. Tahe on inimeses peituvate korraldamata jõudude koondamine korralikuks, kindlas sihis arenevaks tegevuseks. Vesiveski juurest saame kujuka võrdluspildi sellest, mis tahe inimesele peab olema ja missugune ta oma loomu poolest on. Vesi voolab jões üle kivide. Ta on madal ja jõuetu ega suuda selle tõttu mingit tööd teha. Mõnes kohas voolib ja vahutab ta kaunis karedalt, kuid see ei suuda kedagi hirmutada. Nüüd aga tõmmatakse jõele kõrge tamm ette. Veevood koguvad sinna taha ega pääse enam omavoliliselt laisa moodi minema. Tammi juure on tehtud aga renn, mida mööda vesi juhatakse vesirattale. Vee jõud, mis seni

asjata raisku läks, on koondetud kasulikuks tööks. Samuti tuleb inimeselgi koondada eneses peituvad jõud ja juhtida kasulikkude tegude vesiratastesse.

Toodud näide aitab meile selgitada ka selle, miks tugev tahe inimesele nii tähtis on. Inimene, kel tugev tahe, suudab raskes eluvõitluses palju paremini toime saada kui nõrga tahtega inimene. Tugeva tahtega inimene on vähe haaval ehitand omale hästi kõrge tammi. Selle taga hoitakse kindlasti kinni kõik need tungid ja tunded mis inimest igaüks valitseda tahaksid, kuid mille valitsus inimese nõrgaks teeks eluvõitluse jaoks. Eks ole aga palju parem juhtida need pimedad jõud renni mõõda me tegude rasketelle vesiratastesse, et puruks jahvatada kõik ettetulevad raskused. On loomulik, et me tahame olla just niisugused inimesed, kes võivad niiviisi teha. Selleks aga peame oskama tammi ehitamist, peame nägema tükk aega vaeva enne kui tamm küllalt kindel ja kõrge on, mis suudaks vesiratta ümberajamiseks tarviliku hulga vett kinnipidada.

Nii siis: peame oskama enestes tammi ehitada — tahte tugeva tammi ja käima panema tublide tegude võimsa veski.

Kuidas seda teha? Kui inimeses on väiksemgi soov saada paremaks ja täielikumaks, siis võib ta saada paremaks ja täielikumaks. Nooruses me niipalju unistame sellest, kuidas saavutada midagi suurt. Need on ilusad unistused ja neid peaks jätkuma kuni eluotsani. Unistused paremaks saada, päha kaotada — sääl on meie tammi-ehituse algus. „Mine teele!“ sunnivad unistused õrnalt ja kuumalt, ja kahetsevad ainult need, kes siiski teele ei läind. Unistused ja igatsused paremaks saada — need on nägematud köied, mis Jumal ulatab igavikust surelikkudelle, et need neid mõõda võiksid tõusta täiuslikkuse poole.

Kannab inimene eneses soovi paremaks saada, siis on ta juba paremaks saamas, sest mõte, kujutelm, tundmus, need kõik kuidagi viisi panevad me tahte liikvele, panevad meid tegema tegusid, mis nendega kooskõlas. Kes

kauneid unistusi teostada püüab, ehitab tammi.

Teame, et see ehitamine võtab palju aega ja ehitus kasvab kõrgemaks pikka-mööda. Ometegi ei pea me meelheitma ja kiiruga tööd tegema lohakalt. Sest iga väiksemgi kivike on tähtis; igast väiksemastki august nõrgub vett läbi — ja mis kasu oleks tammist, kui ta voolu ei pea!

Samuti tuleb tahte tammi kasvatamisel silmas pidada väikseid asjaolusid, sest just need annavad meile lõpuks suure ja kindla ehituse. Üks paks raamat, mille tark mees kirjutand, lõpeb evangeeliumist võetud sõnadega: Olge truid väheses. Siin maksab seesama. Kes end harjutab väikseid asju korralikult täitma, see saab suurtegi asjadega hakkama. Kes on täpne, korralik ja sõnapidaja tühiseis asjus, see on seda ka tähtsais asjus. Harjume kord, siis on meil alati kerge niiviisi olla ja me ei tahagi enam teisiti. Siis on meil tamm valmis, veski joones ja meie jõud on kindla tahte näol pandud tööle.

Mõned inimesed saavad oma tahtet pingutada ainult lühikest aega õige tugevasti. Mingi tugev tunne võib neid panna liikvele ja me võime näha neid kangelastena oma ülesandes. Mõne aja pärast aga lõpeb hoog ja nad muutuvad jälle loiuks, tahtenõrka'eks. Uus tunde-puhang võib neid jälle tõsta, millele jälle ehk langus järgneb. Niisugust tahtet, mis hooti avalduo, nime-tetakse impulsiivseks tahteks. Impulsiivne tahe ei anna küllalt kindlustust selleks, et inimene alati võiks oma ülesannete juures püsida, neid korralikult täita. Niisuguse inimese pääle ei või me kunagi kindlasti loota. Küll võime aga loota niisuguse inimese pääle, kel on püsiv tahe. Meie peame seepärast omale püsiva tahte omandama. Selle annab meile järjekindel harjutus.

Kahte viisi avaldub me tahtetegevus. Esmalt selles, et takistame mitmesugustel pahadel kalduvustel meis võimule pääsemast, tahte motiiviks olemast, ja teiseks et sunnime ennast mingisugusele tegevusele. Mõle-

mate harjutamine on väga tähtis. On inimesi, kel väga arenend tegevõim mingi töö tegemiseks, kuid kes ei suuda taltsutada näit. oma viha ja kadedust. Esimestest öeldakse, et nende tahe on juhitud väljapoole, teistest, — et nende tahe on juhitud sissepoole. Viimased

on siiski ühtlasi ka tegevõimsad ja need on niisugused inimesed, kellest hoovab hädust ja hingelist suurust. Niisuguseks saada olgu me alaline igatus. Selle eesmärgi saavutamiseks nähkem vaeva ja ehitagem tugevat tahtetammi!

E. P.

Honoré Balzac.

Honoré Balzac sündis aastal 1799. aastal, mil Napoleon — ta esiktegudest erutetud maailm nimetas teda alles: Bonaparte — saabus Egüptist pooliti võitjana, põgenejana pooliti ning saabunult, kiskus käputäie hulljulgete kaaslaste abil konvendilt võimu ja omastas¹⁾ prantsuse valitsuskepi. Uus aastasajang ei tunne enam „väikest kindrali,“ Korsika juhtumisoitsijat, vaid ainuüksi Napoleoni, Prantsusmaa keisrit.

Balzac, poisike, õppis lugema sõnumitest, mis järsult, uhkelt ja roomlasliku lühidusega teatasid kauge-dest võitudest; ta lapsesõrm piiras oskamatult kaartil maaalasisid, milledelle Prantsusmaa valgund kevadise suurveena, järgis sõdurite marsse täna üle Mont Cenis'i, homme põiki üle Sierra Nevada, üle jõgede Saksamaale, üle lumelagendikkude Venemaale, üle mere Gibraltari alla, kus inglaste tulised suurtükikuulid süütasid laevastiku

põlema. Päeval, võib olla. mängisid soldatid tänavail temaga; nende sünged näod, kasakate saablihoopidest verivorbilised, tõmbusid poisil üliagarust nähes naerule. Öösel, võib olla, ärkas ta suurtüki ratas-temürinast, kui need vihase kõue- na rollusid Austria, et Austerlitzi all pihuks ja puruks lüüa vene väed. Pühapäiviti, või olla, läks ta vanemate saatel Pariisi ette suurde aeda, millest tõusis võidu- poogen kohe tae- vast, võidupoo- gen, millesse raiu- tud poole maa- ilma võidetud linnanimed. Ning teda ennast, Napoleoni, nägi poisike, kui ta valge täku seljas sõitis sõjaväe paraadile, ta ümber mehed, keda ta tõstnud

Rodin.

Balzac.

nende mineviku hämarusest oma ole- viku aupaistesse: vend Joosep, kellele ta kinkind Hispaania, õemees Murat, kellele ta annud Sitsiilia ja kõik teised, keda ta kroonide alla ja kuningriikide otsa pand.

Poisikesele oli maailmavallutaja nägemine võrdne soovile, ise ka maailma- vallutajaks saada, kui suuremaks kasvab.

1) Oinastama — omaks tegema.

Sai noormeheks.

Ta tahe ei teadnud algul, kuhu suunduda. Relvadega¹⁾ polnud maailm enam võidetav. Napoleon, üksikulle eeskuju, oli muutund hirmutiseks paljudelle. Nii jäi kunst. Ja Balzac hakkab kirjutama. Ent mitte, nagu teised, et raha teenida või et tänava ja salongide kõneaineks saada. Teda ei veetle literatuuri marschallikepp, ta hirmustab kuningakrooni. Võõra nime all avaldab ta omad esimesed romaanid. Ent see pole veel lahing, — alles manööver, pole veel sõda, — alles sõjamaing. Balzac märkab, et ta ei tunne küllaldaselt elu. Nii loobub ta sulest, teenib neli aastat muil aladel, heitleb puudusega, vaatleb, uurib, õpib elust enesest. Ning hakkab siis uuesti otsast pääle.

Ta keeldub kõigest, mida pakkuda võiks suurlinn. Ta elab meelega elust mööda, piirdub tahtmisi omi kangelaste varjukujudega. Need on kõik inimesed, kellel määratu auahnus, need on unistajad, kelle unistused muutuvad tegudeks. Balzac ise on nende sarnane. Sest öeldud on: kirjaniku sõnad on ta teod. Muudkui Balzaci auahnus ei riiva ei tegelikku elu ei kuulsust ega seda, mida nimetatakse õnneks; tema tahtmine on —

võtta elust ta olulisim sisu ja panna omi raamatute kaante vahele. Ta mõistus puurib elu pinnaalused sooned lahti ja juhivad nendes pulbitseva¹⁾ kulla raamatute veergudele. Ta tahtel on muinasjutu imesõna salavõim, see avab talle, võõrale, inimsüdamete salakoopad, millesse ta tohtis laskuda ja, varustetult nende väärtuslikuma ja hinnalise-maga, tõusta päevavalgelle taas. Ta teab, et iga tundmus alles määravaks saab, kui seda murdosadeks ei jagata, inimene suureks alles, kui ta kõik oma sisejõud koondab ühe sihi saavutamisele, kui ta ei killustu üksikutes ihades, kui ta halastamatult raiub enesest kõik ebaolulise nagu aednik, kes õnnapuult lõikab liigoksad, et alalejäänud seda tugevamaks ja kandvamaks kosuksid.

Balzac'i töö, mis valmis aast-aastalt kümne-, kahesteistkümne-, kaheksateistkümne-tunnilises päevatöös, on kogutud 80 tugevasse köite. See on pärandus, mille võrdse harv inimene on jättnud inimkunnale. Ses leidub õppijalle tuhat tarkust, kirjanikule ainet saajaks teoseks, õpetlasele kerge käega heidetud probleeme ja äratusi.

Kui kasvame, tutvunegem selle loova tahte-hiiglaste toodanguga ise.

V. ERNITS.

Tahtejõud inimese kehalis-vaimlise võimena.

Tahtmine kuulub samasuguste inimese toimingute hulka, nagu nägemine, kuulmine, liikumine, mõtlemine, tundmine jne. Samuti, nagu nägemiseks on vaja silmi, kuulmiseks kõrvu, liigutamiseks lihakseid, nii on ka tahtmiseks vaja pääaju ja närve.

Pääaju on tahte keskjaamaks, tahte tekkimis- ja edesiandmiskohaks, kuna närvikava on selle teostamisvahendajaks telegraafi võrguks ja lihaksed selle maksmapanijaks, muidugi pääaju järelvalve all närvide kaudu.

Kuid tahte olemasoluks, eriti tahte jõukülluseks pole mitte tähtis ainult

pääaju ja närvikava, vaid kogu keha, mis pääaju ja närvikava toidab ja neile jõu annab. Hästi toidetud, terve keha pääaju ja närvikava on palju tahtejõulisem, palju vastupidavam, kui halvasti toidetud, kurnatud ehk haige keha pääaju ja närvikava.

Uuemal ajal on hakatud arstiteaduses erilisel tähelepanu juhtima sellele, et kogu organismi tervises, elujõulikkuses ja tahtekülluses etendavad esimese järgulist osa isesugused sisenõrestus-näärmed, mis valmistavad mitmesuguseid keha arenemisele ja kasvamisele tarvilikke vedelikke, mis näärmetest kehasse

1) relv — sõjariist.

1) pulbitsema — mulinal keema.

nõrguvad, selle kasvu ja tegevust juhi-
vad ja teatud tasakaalus peavad. Need
näärmed etendavad erilist tähtsat osa
just tundelaadi ja üldise elutunde, elu-
rõõmsuse ja elutahte arendamise ja ku-
jundamise sihis. Lonkab nende tege-
vus, siis lonkab ka kogu keha tegevus
ja tahtejõud.

Eelöeldust järgneb, et tugevaks tah-
tejõuks on vaja tugevat keha üldiselt,
eriti aga tervet ja tugevat pääaju, när-
vikava ja sisenõrestusnäärmeid. Taht-
tejõu tervishoid on seega esi-
joones kogu keha üldine ter-
vishoid.

Paar sõna tahtejõu rikest. Need on
kahtesugu: parandamatud ja pa-
randetavad. Parandamatud tahtejõu
rikked tulevad siis, kui vastav osa pää-
ajust oma olluse poolest kõduneb, mä-
daneb, rasvub ehk muul kombel rikke
läheb. Paranevad tahtejõu rikked esi-
nevad aga sel puhul, kui inimese pää-
aju jääb küll oma olluse ja kokkuseade
poolest terveks, kuid satub korratusse
oma tegevuse poolest, nii nagu iseene-
sest terve ratasvärgiga kell võib seisma
jääda, kui ratastekäik satub korratusse.
Niisugused tahterikked ja halvatused
on parandetavad, nagu ka terve ratas-
värgiga kellagi võib jällegi uuesti käima
panna. Ja suurem osa inimeste tahte-
puudusi kuulub õnneks just nende pa-
randetavate rikete hulka.

Inimese tahtejõu kordaseadmiseks
on tarvis kõige päält ta keha häässe
korda seada hää toitmise, jõudusid tar-
vilikul määral pingutava ja värsken-
tava töö, soojuste (sauna, vannide),
elektri, massaashi ja muude abinõu-
dega. Kuid ühtlasi on tarvis avaldada
inimesele ka vaimlist mõju tema elu-
sihi seletamisega, tahtesihil selgitamisega
ja tahte julgustamisega, tarbekorral
isegi kunstnes (hüpnosis) tahtejõu

kõvendamise, koondamise ja korral-
damisega. Siin on õieti igasuguse aate-
lise liikumise harimata põllumaa, kuhu
on vaja külvata hääd tahteseemet
inimhingedesse, neis suuremaid, süga-
vamaid tahteid äratades, idanema pan-
nes ja kasvatades.

Eriti on tähtis tahtejõu ja alkoholi
suhe. Alkohol halvab tahtejõudu igas
suhtes: ta rikub ja hävitab inimese
keha, eriti aga selle õrnemaid osi, pää-
aju ja närvikava, tekitades neis rik-
keid, rasvumist ja köitkudestumist, ve-
resoonte lõhkemisi pääajus, mitmesu-
guseid vaimu- ja närvihaigusi, sisenõres-
tusnäärmete rikkeid jne, mille kõige
tagajärjeks on tahte järkjärguline nõr-
genemine ja kustumine. Sellelt seisu-
kohalt vaadates tähendab praegune
suur joomine Eestis üleriiklist ja kogu-
rahvalist raskekujulist tahtejõu hävita-
mist, mille vastu peab võitlema igaüks,
kel on kallis me rahva tulevik.

Karskustöö on aga omalt olemuselt
päale kõige muu just tahtejõu aval-
dus, tahtejõu kasvatamine ja koonda-
mine kindlas sihis, ja selle tulemused
vastavad täpselt selle suuruselle. Meie
sihiks on, et karskustahet saaks
kogu eesti riigi ja rahva tahteks, kõr-
valdades ehk võimalikkuse piirideni
vähendades igasuguse karskusvastase
tahte. See ei sünni aga iseenesest,
vaid siin peab teadlikult ja sihikindlalt
Eestis praegu karskuslipu ümber koon-
dud tahtesihiti, tahtehulka ja tahte-
rühma kasvatama, kõvendama, koon-
dama, suurendama ja laiendama. Eriti
tähtis koht on siin noorsool, keda
loodame kõigelähemal ajal viimseni
näha meie tulevikuaate, karskuslipu
ümber. Karske ja tahtevõimsa
rahva, karske ja tahtevõimsa
noorsoo päralt on tulevik.

*Ilma kindla tahtmise organiseeriva jõuta on isegi peeneimad ning
õrneimad südametunnistuse ning armustuse erutused väärtusetu, — kõik
need tungid saavad siis iseloomuks, kui tahte hoolitseb nende eest ning neid
suurele järjekindluselle ning püsivusele tõstab. Ainult tahte kaudu saab
hää kalduvus maailmavõitvaks tunnustuseks.*

F. W. Foerster.

Kogust „Elujuht“, ilmund Noorsoo
Karskusliidu väljaandel 1924.

Noorsoo töomaild.

Kodumaalt.

Paide Koolinoorsoo Liit tegutseb käesoleval tegevusaastal kaunis edukalt. Liidul on neli osakonda: muusika, kirjandus-teadus, karskus ja spordi, mis avaldavad kõik oma sihtile vastavat tegevust. Liidul on tänava liikmeid 186.

Siinkohal peatun vaid karskusosakunna tegevuse juures, mis kolme eriharru jaguneb: õpiring, malering ja bibliograafia grupp. Õpiring asutati s. a. veebruaril kuu lõpul. Õppeaineiks oli karskusküsimus, mida kavatseti läbivõtta keskmise astme karskuseksami piires. Liikmeid oli 15. Seni on õpiring pidanud 6 koosolekut, kus on ette kant 7 referaati („Miks peame olema karsked;“ „Villem Reiman karskust;“ „Villem Navi elupäevad;“ „Noorusjõud;“ „Jooni karskusliikumise aegloost;“ „Südametunnistus;“ „Alkoholismi põhjusi“). Kuna õpiaeg liig lühike, ei osutund võimalikuks karskuseksamite sooritamine. Tööd kavatsetakse aga jätkata tuleval õppeaastal.

Malering korraldas järjekindlaid maleõhtuid 2 korda nädalas, edustaja kaudu võttis ta osa III ül. koolin. maleturniirist.

Bibliograafia grupp bibliogr. ajalehti „Päevaleht“, „Vaba Maa“, „Kaja“, „Postimees“ ja „Esmaspäev“ karskusliikumise ja noorsooliikumise aladel.

Karskuspüha puhul, 3. V. 24. korraldas osakund teiste Liidu osak. kaastegevusel perekunna-õhtu õpilaskunna ja kutsutud külalisile.

—x.

Võru õpetajate seminaris on noorsooliikumine hoogu võtmas. Kõige aktiivsem õpilaste ettevõtteist on „Noorsoo Liit“, kel mitmed osakonnad. Kirjandusosakund korraldas mitmekesiseid referaate oma liigete ettekandel. Iga liige pidi aasta jooksul vähemalt ühe referaadiga esinema. Spordi osakund harrastas sporti omade spordiabinõudega. Noorsoo Liidul on ka oma mitmekesine ja kaunis arvukas raamatukogu ja oma kooperatiiv, kust müüdi õppeabinõusid kõigile seminari õpilastele. Noorsoo Liit korraldas veel pidusid. Läind õppeaastal tõusis ellu karskuseühing, kes hakkas väga aktiivselt töötama. Samuti asutati mineval õppeaastal ka seminaari harjutuskooli õpilaste hulgas „Noorte ühing“, mis korraldas kevadel ekskursioone. Soovime uuele ühingupeale parimat edu!

Noorsoo Karskusliidu tegevus suvevaheajal. Suvevaheajal võttis E. N. K-liit oma edustajate kaudu osa XIV eesti karskuskongressist Narvas, esitades sääl kirjalikult oma tegevusaruande, mis samal ajal ka ajakirjanduses avaldeti.

Norra õppiiva noorsoo karskuskongressil Kristianias esines liidu nimel hr. V. Ernits, kes Norra noori tervitas ja neile Eesti noorsoo karskusliikumist tutvustas.

Rasketes sõiduoludes pändst pldi ära jääma varem kavatsetud ekskursioon Soome.

Kirjastamise alal on suvevaheajal valmis saand R. W. Trine raamatu tõlge „Iseloomu kujundamine mõtiefõu läbi“ ja trükkis antud „Elujuht“ (Lebensführung).

Liidu juhatus kes kesksuvel laiali oli, on jälle kokku tulnud ja tööd alustand.

E. N. K-liidu ringkiri nr. 2 on ilmud ja liigetelle kätte saadetud. Ringkiri sisaldab peale põhikirja ja kodukorra karskusringi n o r m a l t ö ö k a v a ühes seletustega.

E. N. K-liidu toetused. Ainelise toetuse alal on E. Noorsoo Karskusliit noorsoo org-ele, eestkätt oma liigetelle 112 733 marga ulatuses abi annud. Sellest toetusest on välja antud kirjanduses 26 215 mrk, spordiabinõude näol 11 500 mrk., asjaajamisvahendeid (shapirograafid, kapid jne.) 19 435 mrk. eest; lugemislauade korraldamiseks 6140 mrk., kuna raha 49 373 mrk. anti, sellest 24 000 mrk. laenuna. Täiesti tähelepanemata pole ühtki toetuspalvet jäätud.

Joomakommete-vastane võitlus. Erihelist tihendatud võitlust püüab Noorsoo Karskusliit joomakommete vastu noorsoo org-ides ja üldse noorsoo koosviibimisel organiseerida. Selle võitluse tähe all peeti ka viimane (6 es) karskuspüha. Liidu poolt saadeti kõigile keskkoolidele, loosusringidele ja liidu liigetelle üleskutse meie paremate ja tähtsamate karskustegelaste soovitusallkirjadega, milles kutsuti noori alkohoolsete jookidega tervise joomisest keelduma ja sellekohast töötust andma. Üleskutsele on igal pool elavalt reageeritud ja senni ajani on juba 3812 töötusallkirja liidu juhatusse ära saadetud, nendest on keskkoolidest ja keskkooli ringidest 1872, lootusringidest 1905 ja väljastpoolt koolinoorsugu 35. Sama karskuspüha puhul levitas E. N. K-liit keskkoolides ja lootusringides A. Elango kirjutatud lendlehte „Noorsugu ja joomakombed.“ Ühtlasi pöördi ajakirjanduses üleskutsega vanade poole, et nad noori nende ettevõttes toetaksid ja jooma ei sunniks.

Organiseerimislend.

Eesti Noorsoo Karskusliit on asund hoogsale organiseerimistöölle. Tahetakse läbi käia kõik 6-kl. algkoolid ja, kuhu võimalik, asutada karskusringid. Sellele ettevõttele aitavad kaasa ka kõik Eesti Karskusliidu maakundlikud keskkorraldused.

Neil päivil käidi läbi juba Järvamaa koolid. Sel puhul peeti Järvamaa kesk- ja 6-kl. algkoolides viie kõneleja poolt 36 õpilaskoosolekut 3446 õpilase osavõttel ja asutati 16 uut õpilaste karskusringi 694 liikmaga, pandi mitmel pool asutamise mõte liikuma, kuna teostamine õpetajate hoole jäi, ja elusteti ka olemasolevate ringide tegevust.

Samal puhul peeti 23 rahvakoosolekut 1309 osavõtjaga; koosolekuil selgiteti käesoleva aja tähtsamaid ülesandeid ja koguti allkirju Karskusliidu nõudmistelle, mis viimane riigikogule

esitand. Rahva hulgas valitses elav huvi küsimuste vastu ja allkirju anti 527 isiku poolt, kuna karskustöötuse andjaid õpilasi 847 oli, kes kirjaliku lubaduse andsid alkoholilisi jooke mitte kunagi tarvitada.

Roosna-Hallikulle asutati U. E. N. U. osakund ja Purdis karskustoimkond.

Et praeguste sügiseste teede pärast liikumine ühest kohast teise väga raskendatud, siis peab liidu juhatus kohaseks lendu jaanuarikuul jätkata, nii üliõpilased vabamad ja liikumisolud paremad.

Noorsoo Karskuliidu töökava

ja eelarve on 1925. aastaks välja töötatud ja Eesti Karskuliidule esitatud. Peaõhk töökavas langeb väärtusliku enesekasvatuse ja noorsoo karskuskirjanduse soetamisele, õpiringide mõtte levitamisele ning nende organiseerimisele ja joomakommetevastasele võitlusele.

Eelarve on kokku säetud tasakaalus 748 500 mrk. pääle. Sellest summast kavatakse kulutada kirjastamiseks 309 000 mrk. ja noorsoo organisatsioonide toetamiseks 240 000 mrk.

Noorsoo karskuringide tegevuse juhised on liidu väljaandel ilmud ja teadaolevatele noorsoo karskuringidele kätte saadatud.

Noor-karsklase laulik

on Eesti Noorsoo Karskuliidu poolt kokku säetud ja kirjastatud. Laulik sisaldab üle 100 tähtsama ja üldtuttava lauldava laulu ja maksab 20 mrk., kerges köites 25 mrk. Kõik Eesti Noorsoo Karskuliidu liikmed saavad lauliku liikmemaksu arvel.

Joomakommetevastane võitlus

noorsoos on Noorsoo Karskuliidul eriti arenemas. Sel alal andis liit sügisel juba teise lendlehe välja (esimeste lendlehte levitati kevadel karskuspüha puhul), mida kõigis koolides organiseerimislennu puhul levitatakse. Seda lendlehte on suuremal hulgal väljajagand ka üksikud sõjaväe garnisoonide sõdurite rühmad.

III noorsoo karskuskongress

kavatakse ühes Koolinoorsoo Keskliidu kongressiga ära pidada eelseisval jõuluvahelajal Rakveres. Praegu on selles asjas ettevalmistused ja läbirääkimised käimas Koolinoorsoo Keskliiduga.

Uued liikmed

Uuteks liigeteks on Noorsoo Karskuliitu vastu võetud Kehtna algkooli ja Põltsamaa ühisgümna. õpilaste karskuringid.

Võistluskirjutused noorsoole.

Käesolevaga kuulutab Eesti Noorsoo Karskuliit välja võistluskirjutused noorsoole järgmistele teemidelle:

1. Missuguseid joomakombeid tuntakse Eestis?

2. Mis teaks jutustada küla-kõrtsi-esine lasilapuu?

Võistlusest osavõtmise tingimused on järgmised:

1. Esimesele teemile kirjutajate vanadus ei tohi olla 15. I. 1925. a. mitte üle 20-ne aasta. Kirjutajad käsitagu eeskätt oma tähelepanekuid elust ja ümbrusest, ühtlasi pidagu silmas ka vastavat kirjandust.

2. Teisele teemile kirjutajate vanadus ei tohi olla 15. I. 1925. a. mitte üle 17-ne aasta. Kirjutus võib enam-vähem ilukirjanduslikku laadi olla.

3. Autasuks annab Eesti Noorsoo Karskuliit paremate tööde eest autoritele vanemas rühmas:

- I. — 3000 marka,
- II. — 2000 "
- III. — 1000 "

Nooremis rühmas: kolme parema töö autoritele à Emk. 600.— ja järgmise nelja töö autoritele à Emk. 400.—.

Peale nende kindlate auhindade võidakse määrata järgmiste paremate tööde autoritele jury äranägemisel ergutusauhinnaks kiltuskirjad või karskuskirjutused.

Auhinnad antakse välja kirjanduse näol auhinna saaja valiku järele.

4. Eesti Noorsoo Karskuliidul on õigus paremaid töid oma väljaandeks avaldada, nende eest tasu määrates autoritele harilikku korra järele. Kõik võistluskirjutuste käsikirjad jäävad liidu arkiivi, kus nad alal hoitakse.

5. Võistluskirjutused tulevad mõne märgusõna all Eesti Noorsoo Karskuliidu juhatajale (aadress: Tartu, postkast 86) saata hiljemalt 15. I. 1925. a. Kinnises ümbrikus tuleb juurde lisada sama märgusõna all autori nimi, sünnimisaeg, aadress, organisatsiooni nimi, kui autor sarnasesse kuulub, kool ja klass, kui autor õpilane. Ümbrik tuleb alles peale tööde hindamist avamisele. Auhinnata jäänud tööde ümbrikke üldse ei avata.

6. Esimesele teemile kirjutatud töid hindavad hr-d V. Ernits, dir. J. Tork, Dr. med. J. Vilms, J. Sööder ja A. Elango.

Teisele teemile kirjutatud töid hindavad hr-d M. Kampman, J. Elango ja n. E. Pedriks.

Eesti Noorsoo Karskuliit.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskuliit.

Vastutav toimetaja: mag. phil. Alfred Koort.

Tegev toimetus: Eeva Pedriks, E. Kubjas, T. Lange, A. Reisman.

Toimetuse aadr. Tartu. Postk. 86. Kõnet. Jakobi t. 8, igal kolmapäeval kl. 12—2. Telef. 404.

J. Raudsepp'a trükikoda, Tartus 1924.

NOORSOO ENESEKASVATUSE

ja

ELUREFORMI AJAKIRI

„KEVADIK“

ilmub Eesti Noorsoo Karskusliidu väljaandel
1924. a. alates 6 korda aastas á 16 lhk.

«KEVADIK» sisaldab kirjutusi järgmistelt aladelt: enese-
kasvatus, elureform (karskus, kehakultuur, tervishoid),
elulookirjeldused, ilukirjandus, noorsookirjandus-
ja ajakirjanduse ülevaade, ülevaade noorsoo ise-
tegevusest (õpilasüh. skouflus jne.) ja juhatused sel-
leks, ühismängud, kodumaa tundma õppimine,
keeleosakund jne.

Pääle selle sisaldab iga number rohkesti pilte.

«KEVADIK'U» artiklite osas esinevad peamiselt küp-
semad jõud, kuid ka noorsooga ja selle org-idega peab
toimetus elavat kontakti, paludes neilt kaastööd eest-
kätt ülevaadete osa jaoks.

«KEVADIK» maksab aastas 75 mk, poolaastas 40 mk.,
üksiknumber 15 mk. Kuulut. lhk. 1000 mk. Tellimisi
võtavad vastu kõik postkontorid!

Kes «KEVADIK'ULE» vähemalt 10 aastatellimist muretseb
või järjekindlalt igast numbrist 15 eks. levitab, saab
1 eks. igast numbrist maksuta.

Levitajaid ja tellimiste vastuvõtjaid vaja igasse kooli ja külla!

Kevadik'u toimetus, Tartus, — Postkast nr. 86.

Toimetuse kõnet. Jakobi t. 8, igal kolmapäeval 12—14.

Ajakiri

„Loodus”

Ajakiri «Loodus» seab omale eriliseks ülesandeks kodu tundmaõppimise, avades oma veerud eeskätt neile uurimistöodele ja märkustele, mis aluseks võtnud kodumaa looduse. Sellepärast olgu ajakiri «Loodus» kodus lugemislaual igal loodusesõbral, sest ta on ainuke kohane avalduspaik igale eesti looduse harrastajale.

Ajakirjas «Loodus'es» leiavad ruumi nii populaarkui puhtteaduslise sisuga artiklid, kuid ta eelistab populaarteaduslike ilmega artikleid kui teeavajaid teadusele ka neile lugejaile, kel puudub eriline ettevalmistus. Teiselt poolt peab ajakiri «Loodus» otse kohuseks ruumi anda puhtteaduslikele artiklitele, alustades sellega eestikeelseid teaduslikke kirjandusi ja tutvustades äratõmmete abil neid ka välismaal.

Ajakiri «Loodus» on eriliselt koolides loodusloomaateaduse- ning matemaatika-õpetajatele tarvilik.

Ajakirjast «Loodus'est» leiavad õpetajad rohkesti materjali kodumaa looduse nähtuste selgitamiseks.

Ajakirjast «Loodus'est» leiavad õpetajad peale teadusliku materjali veel oma alasse puutuvate raamatute ja kirjanduse arvustusi paremate asjatundjate sulest.

Ajakirja «Looduse» veergudel vastab toimetuse kõigile tema eeskavasse puutuvatele huviküsimustele, mis lugejate ringkonnast toimetusele saadetud, püüdes neid seletada praegusaja teaduse seisukohalt.

Ajakiri «Loodus» ilmub 12 korda aastas, 6 numbrit à 3 pg. ja 6 numbrit à 4 pg. Tellimise hind: $\frac{1}{1}$ a. — Mk. 700.—; $\frac{1}{2}$ a. — Mk. 350.—; $\frac{1}{4}$ a. Mk. 200.—. Tellimisraha võib ka postmarkides ette saata.

Ajakirja «Looduse» tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postkontorid ja K.-Ü. «Loodus», Vana tän. 1 ja Rüütli tän. nr. 9, Tartus.

Ajakirja «Looduse» vanad aastakäigud on veel saadaval. 1922. aastakäik maksab 360.—, köites 440.— ja riide köites 460.—. 1923. a. — 700.—; riide köites 800.—.